

••• Nederland Maritiem Land

••• High Tech, Hands On

De Nederlandse Maritieme Cluster

Monitor 2018

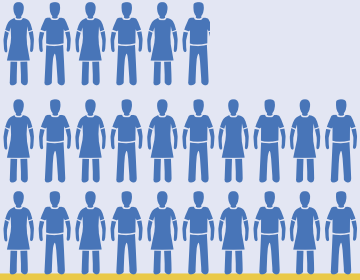
Samenvatting

Maritime
by Holland.
High Tech, Hands On

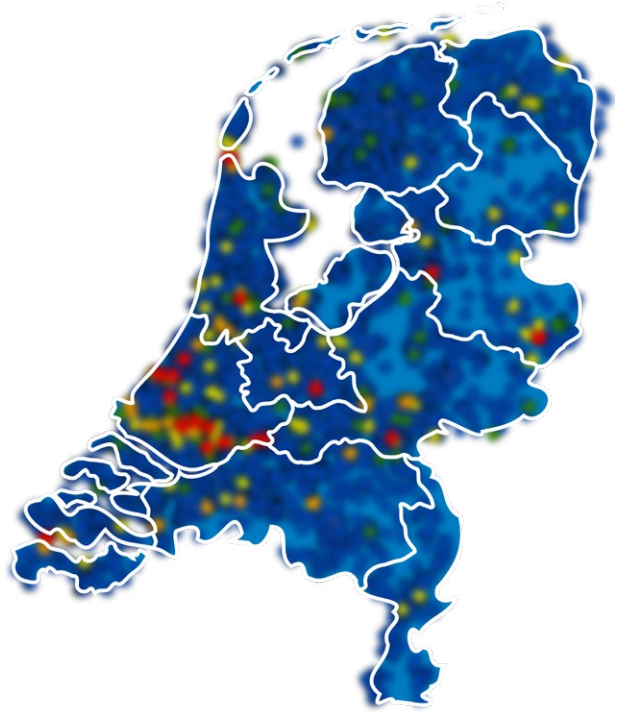
FACTS & FIGURES HUMAN CAPITAL

259.000 werknemers
in de maritieme sector

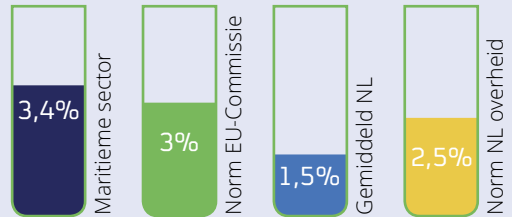
Percentage
beroepsbevolking

Regionale verdeling vestigingen

FACTS & FIGURES INNOVATION

R&D-inspanningen
in percentage bbp

Toonaangevend in oplossingen

FACTS & FIGURES TRADE

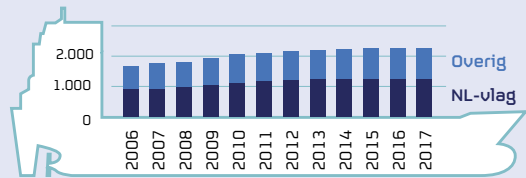
Toegevoegde waarde 2017

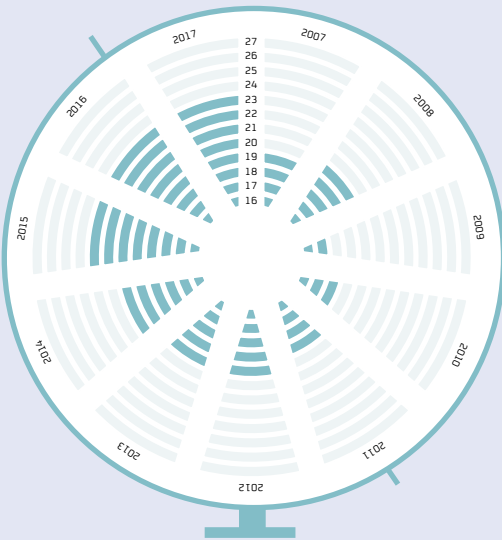
Percentage BBP

Productiewaarde 2017

Aantal schepen onder NL-beheer

Ontwikkeling Exportwaarde (in € miljard)

Onderdelen en samenhang Maritieme Cluster

Maritieme sector: High Tech, Hands On

De Nederlandse maritieme sector is eeuwenlang een van de meest in het oog springende delen van de Nederlandse economie. Met centrale principes als innovativiteit, samenwerking en dynamisch ondernemerschap, is het Nederlandse maritieme ecosysteem wereldwijd koploper in de ontwikkeling van duurzame en innovatieve oplossingen voor mondiale uitdagingen. Met een omzet van €55,1 miljard en meer dan 259.000 werknemers is dit ecosysteem, met 3.1% van het Nederlandse BBP, een echte hoeksteen van de wereldeconomie.

Om te kunnen werken in dit bijzondere ecosysteem is een unieke combinatie van state of the art kennis en vaardigheden, een oplossingsgerichte houding en een handen-uit-de-mouwen mentaliteit nodig; een duurzame en toekomstgerichte, avontuurlijke en no-nonsense carrière. De Nederlandse maritieme sector kijkt naar de toekomst vanuit een schat aan eeuwen van ervaring.

De sector is in hoge mate gefocust op de wensen van de klant; een one-stop-shop voor oplossingen van de uitdagingen van nu en morgen. De Nederlandse sector biedt kwaliteit, persoonlijke aandacht en ervaring; een goede persoonlijke relatie met de klant is essentieel. Samen met de klant komt de sector tot oplossingen voor elke uitdaging; afspraak is afspraak.

Stichting Nederland Maritiem Land (NML) staat midden in de Nederlandse maritieme sector en verbindt de twaalf iconische maritieme sectoren met elkaar; havens, maritieme toeleveranciers, scheepsbouw, scheepvaart, baggeraars, maritieme dienstverleners, kennisinstituten, binnenvaart, Koninklijke Marine, jachtbouw/watersportindustrie en de visserij.

Algemeen Bestuur NML:

M.W. van Sluis RA, voorzitter
S. Hassing, vice-voorzitter
R. Paul, secretaris/penningmeester
R. ten Brinke
B. Buchner
K. Damen
G. Dijks
R.P. de Graaf
A. Kee
F. Kevenaar

vice-admiraal R. Kramer
R.W.F. Kortenhorst
J.B. Mulder
vice-admiral b.d. W. Nagtegaal
E. van der Noordaa
J.S. Ort
K.J. Overtoom
R. Quick
A.H.P. Vergroesen
T. Wouterse

Contactpersonen NML Bureau:

Arjen Uytendaal, Directeur
Olivier van Paasschen, Bestuursadviseur
Roegzana Hoesenie, Event Coordinator
Sabine Marsé, Manager Communicatie
Bianca Visser, Adviseur Financiën
Vincent Verweij, Webmaster
Willeke Ruijtenberg, Adviseur Communicatie

De Nederlandse Maritieme Cluster

Samengevat bedroeg de totale directe en indirecte omzet van de maritieme sector in 2017 €55,1 miljard. De totale directe toegevoegde waarde bedroeg €18,5 miljard, daarnaast werd in 2017 €4,3 miljard aan indirecte toegevoegde waarde gecreëerd; een totaal van €22,8 miljard. Daarmee draagt de maritieme sector 3,1% bij aan het totale Nederlandse BBP (2016: 3,3%). In 2017 waren grofweg 260.000 professionals in het maritieme ecosysteem aan het werk (2016: 166.000); dat komt op 2,85% van de Nederlandse beroepsbevolking (2016: 2,9%).

De ontwikkeling van de Nederlandse maritieme sector

De sector laat licht en stabiel herstel zien. Totale exporten bedroegen in 2017 een kleine €26 miljard; een bescheiden afname van €0,35 miljard ten opzichte van 2016. Deze afname in exporten is gedeeltelijk aan de scheepsbouw toe te wijzen; hier lieten CBS-cijfers in de periode 2015 – 2016 een substantiële piek in 2016 zien. Desondanks droeg de maritieme sector 3,9% bij aan het totale Nederlandse exportvolume. Duurzame economische groei wordt eveneens nog niet in de arbeidsmarkt cijfers gereflecteerd; de sector lijkt daarmee ietwat achter te lopen op meer algemene economische ontwikkelingen.

De directe werkgelegenheid daalde in 2017 met -0,5% ten opzichte van 2016. De grootste groei in werkgelegenheid is in de havensector waar te nemen. Daar groeide de sector in 2017 met 1.750 mensen; in de offshore is de sterkste daling met -1.200 mensen waar te nemen. Desondanks is de totale maritieme werkgelegenheid als gevolg van lagere directe werkgelegenheid maar marginaal met -0,2% afgenomen.

De maritieme werkgelegenheid lijkt onder druk te staan van toenemende vraag naar meer algemene, maar hoogopgeleide technische professionals. Duurzame influx van technisch personeel met een breed scala aan vaardigheden, achtergronden en opleidingsniveaus is essentieel voor de toekomst van de sector. Economische en technologische ontwikkelingen als de toenemende digitalisering, de internet of things en robotisering stellen hoge eisen aan de huidige en aan toekomstige professionals. De Nederlandse maritieme sector wordt immers meer en meer toekomstbestendig.

De sectoren met de meest in het oog springende bijdrage aan de totale toegevoegde waarde van de Nederlandse maritieme sector zijn de baggersector, maritieme toeleveranciers, offshore, maritieme dienstverleners en de havensector. Meest prominent is de toename in toegevoegde waarde door maritieme dienstverleners; een totale toename van 56% in de periode 2006 - 2017. Ook de Koninklijke Marine en de binnenvaart lieten in 2017 positieve ontwikkelingen zien. Achterblijvers zijn de scheepvaart, visserij en scheepsbouw; deze laatste sector is de crisis nog niet geheel gekomen.

Arbeidsmarkt

Het Maritieme Leer- en Ontwikkelcentrum (MLO) is een succesvolle formule gebleken om de maritieme arbeidsmarkt te stabiliseren. In begin 2018 hebben veel maritieme human resource professionals met veel enthousiasme het MLO-concept ontvangen. De directe uitwisseling van professionals tussen bedrijven onderling blijkt echter nog een stap te ver.

De sector zet zich actief in om de vergrijzing van de sector tegen te gaan. Veel Nederlandse economische sectoren worstelen daarmee. Al verschilt dat erg per regio. De maritieme sector staat open voor nieuwe, jonge (technische) professionals en biedt, in verhouding tot andere sectoren, aantrekkelijke voorwaarden. Om een maritieme carrière te promoten, start vanaf 2019 de branding van de maritieme arbeidsmarkt.

Contactpersoon
Arbeidsmarkt:
Leon Maas,
secretaris
Human Capital
Council

Arbeidsmarkt

De maritieme arbeidsmarkt laat over de periode 2006 tot 2017 aanzienlijke groei zien; sectoren als de maritieme toeleveranciers, offshore, baggeraar de havensector stonden gezamenlijk voor een groei van 30%. Desondanks worden de tekorten aan hoogopgeleid technisch personeel in de hele Nederlandse economie, ook in de maritieme sector erg gevoeld. Vacatures voor werktuigbouwkundigen en elektro-technici worden maar lastig ingevuld. Vraag blijft het aanbod overschrijden. Zelfs de toegenomen populariteit van technische studies onder studenten van de afgelopen jaren kan de komende tekorten niet keren. Daarnaast werken de effecten van toenemende vergrijzing ook in de sector door. Verschillende sectoren krijgen te maken met vergrijzende personeelsbestanden. Zo bestaan er bijvoorbeeld zorgen over de continuïteit van, voor de sector belangrijke, familiebedrijven in de visserij, jachtbouw en watersport-industrie. Het is niet meer vanzelfsprekend dat de volgende generatie voor opvolging in het familiebedrijf zorgt. Ook andere sectoren als de binnenvaart, offshore en havensector luiden de noodklok. Demografische ontwikkelingen zetten extra druk op toenemende vraag naar nieuw en ambitieus personeel.

De toekomst

Ondanks bescheiden groei in 2017, loopt de sector nog steeds achter op ontwikkelingen in andere economische sectoren. Hoewel de omzet toeneemt en met stabiele werkgelegenheid blijft de toegevoegde waarde slechts marginaal groeien. Desondanks neemt de urgentie de sector te vergroenen en te verduurzamen sterk toe. Duurzaamheid creëert steeds vaker nieuwe economische kansen voor bestaande en opkomende bedrijven. Het uitblijven van financieringsinstrumenten om de ambities van een kapitaalintensieve sector te bekostigen, remt een grote verduurzamingsslag af. Het maritieme bedrijfsleven is afwachtend in het zetten van grote stappen in de energietransitie in, bijvoorbeeld, het overstappen op alternatieve (bio)brandstoffen. De scheepvaart is afhankelijk van twee factoren; mondiale economische ontwikkelingen die de vraag naar transportvolume beïnvloeden; en van het aanbod van ruimte aan boord van schepen. Harde, mondiale concurrentie in tarieven zet druk op de ontwikkeling van de sector. Deze lastige marktsituatie blijft naar verwachting nog enkele jaren voortduren; het blijft dan ook lastig voor Nederlandse reders. De binnenvaart en de cruisesector hebben daar echter minder last van.

2017 was daarmee een lastig jaar voor de Nederlandse scheepvaart. Ondanks bescheiden groei in orders en opdrachten, blijft overcapaciteit voor wereldwijde concurrentie in tarieven zorgen; meer werk, tegen lagere tarieven zorgt voor toenemende risico's voor zowel reders als voor scheepswerven. Een specifieke, iconische niche van de Nederlandse scheepsbouw is de superjachtbouw; een sector die naar verwachting vanaf 2017 sterk zal groeien. Steeds grotere en luxere jachten worden in Nederland de komende jaren gebouwd; jachten tot 160 meter zijn geen uitzonderingen meer. Ook profileren Nederlandse havens zich in toenemende mate als port of call voor dit soort schepen.

Export

De maritieme sector toont de eerste tekenen van bescheiden herstel van de economische crisis. Totale exporten van het cluster kwamen in 2017 neer op €26 miljard; een kleine afname van €0,35 miljard ten opzichte van 2016 en €0,65 miljard ten opzichte van 2015. De kleine afname van het totale exportvolume is het gevolg van tegenvallende omzet in de Nederlandse scheepsbouwsector. Groei is voornamelijk het gevolg van groei in de havensector (31%), scheepvaart (21%) en offshore (12%).

Het exportvolume van de Nederlandse maritieme sector blijft ook in 2017 4% van het totale Nederlandse exportvolume uitmaken.

Contactpersoon

Export:
Erik Salverda,
secretaris
Trade Council

De traditionele olie en gas offshore verkeerde in 2017, als gevolg van aanhoudende lage olie- en gasprijzen, in zwaar weer. Exploitatieprojecten worden veelvuldig geannuleerd, beperkt of vertraagd. Recente ontwikkelingen in de olieprijs zal vermoedelijk voor verlichting gaan zorgen, maar van stabiel herstel is nog geen sprake. De sterk in ontwikkeling zijnde offshore wind sector daarentegen zal naar verwachting ook na 2017 sterk blijven bloeien.

Vanaf 2017 werkt de sector actief samen met de Overheid in het promoten van de Nederlandse vlag. Na een kleine afname in het aantal schepen onder Nederlandse vlag in de tweede helft van 2016, zet de Overheid een eerste stap in een tweejarig promotietraject in het wereldwijd promoten van de vlag. Naar verwachting zal dit promotietraject in het voorjaar van 2019 starten. De sector heeft er alle vertrouwen in dat deze inzet de afname van schepen onder Nederlandse vlag die in 2016 is ingezet zal keren.

De binnenvaart vervoerde in 2017 meer vracht tegen ietwat hogere tarieven dan in het voorgaande jaar. Daarmee lijkt de sector aan het herstellen te zijn. Hoge brandstofkosten beperken duurzaam herstel daarentegen ietwat. Het aantal binnenvaartschepen neemt daarentegen af; schaafoordelen houden de binnenvaartcapaciteit op peil. De Nederlandse havens zijn in 2017 voor de vijfde keer op rij op de eerste plaats gekomen in de World Economic Forum's Global Competitiveness Report. De totale overslag van goederen nam als gevolg van containervaart met 1% toe in 2017. De containervaart blijft voor Nederland dan ook van significant belang. De Nederlandse havens, gekenmerkt door hun hoge efficiëntie en zonder obstructies te bereiken terminals, zullen in toenemende mate grotere schepen aan zich kunnen binden; de strategische ligging van Nederlandse haven blijft van groot belang. Met Rotterdam aan kop, blijven de Nederlandse havens de eerstvolgende concurrenten, Antwerpen en Hamburg, ruim voor.

Europa

Stichting Nederland Maritiem Land heeft het voorzitterschap van het Europese Netwerk van Maritieme Clusters (ENMC). Een netwerk van maritieme clusterorganisaties van Europese lidstaten wat zich inzet om deze nationale clusters met elkaar te vinden en op te komen voor hun gezamenlijke belangen in Europa.

Vanaf 2018 start vanuit het ENMC, met NML aan kop, twee grote Europese projecten; de promotie van de maritieme arbeidsmarkt door het aanbod van maritieme studenten te koppelen aan de vraag naar maritieme professionals; en zullen de nationale maritieme clusters samen met de Europese Commissie werken aan de jaarlijkse studie naar de Europese blue economy; het gehele Europese maritieme ecosysteem. Deze studie wordt jaarlijks door de Commissie gepubliceerd. Het is de ambitie van het ENMC en NML daarin de prestaties van de maritieme clusters ten opzichte van elkaar in deze studies terug te laten komen.

Innovatie

De Nederlandse maritieme sector dankt zijn sterke mondiale positie aan het ondernemerschap en de innovativiteit van Nederlandse maritieme ondernemingen. Vanaf 2015 zijn de R&D-investeringen in de sector op een 3,4% van de totale omzet gebleven; het dubbele van het Nederlandse gemiddelde en 1,5% van de totale nationale investering in R&D. Het is de ambitie van de Overheid in 2020 ruim 2,5% van het BBP in R&D te investeren (in lijn met het Lissabon Akkoord). De Europese Commissie met dienst Europe 2020 strategie, richt op een R&D van 3% van het BBP; beide standaarden worden blijvend door de sector gehaald.

Contactpersonen Innovatie:

Michaël Steenhoff, secretaris Innovation Council	Marnix Krikke, secretaris TKI Maritiem
--	--

Ga voor meer informatie over de maritieme sector naar www.maritiemland.nl

••• Nederland Maritiem Land

••• High Tech, Hands On

De Nederlandse
maritieme sector
is al eeuwenlang
een topsector

Wereldwijd toonaangevend
in oplossingen die anderen
niet zien of niet aandurven

Ons nationale visitekaartje
als het gaat om innovatie,
durf en ondernemingszin

Midden in de
maatschappij en open
voor samenwerking

Willemswerf
Boompjes 40
3011 XB Rotterdam

010 747 00 76
info@maritiemland.nl
www.maritiemland.nl

Maritime
by Holland.
High Tech, Hands On